

»Madleně? Ty nakašlu, chceš-li co vědět!«
»Chtěla jít na Boží tělo a nesměla...«
»Adame! S tímhle mi dej pokoj! Tobě poctivě zaplatím a jsme si kvit. Anebo - vezmem tě do party: místo čtyř podílů pět a bude to. Tohleto si vem jenom jako zálohu -.«
»Ať mě Pánbůh netrestá za tu pýchu, Červo, ale od tebe já nechci ani co by se za nehet vešlo. A spolek teprv ne, já budu myslet na jiný spolek. Letos to už dotrhu. Sám. Třeba to bude naposled. Tamhle bych ještě rád vysadil štěp. Na jaře? Nevím, nevím -. Radši bych na podzim...«

Ten štěp Adam doopravdy vysadil ještě na podzim. Snad ho při tom ofoukl vítr nebo jak to bylo, od předvánoc byl pořád darebněj. Udělal pořádek s lidmi i s Pánembohem a v ten čas, než třešně vypučely, umřel. Právě tenkrát tu síli a zrno svěřovali zemi, jež úrodu mnohonásobnou vydá v době žní, i jeho tak uložili, ó, jsou, jsou zrna požehnaná, která zemi posvěcují, rodnou matičku, třeba se sama rozpadnou v prach.

Jak se jmenuje tahle vesnice?« křičeli vojáci z trojstupů, když toho srpnového navečera přitáhli k jejím prvním chalupám, a aby se přihlásili dívkám, chystali píseň, třeba se z nich lil pot a prach se jim lepil na patro v celých návějí; měli dnes za sebou víc takových zapomenutých koutů!

»Nebeská Rybná,« odpovídali jim z houfců muži.
»Nebeská Rybná, Nebeská Rybná -« opakují vojáci v řadách a setrvávají na jméně: vida, co jsme museli hledat celý den! A po obou stranách silnice mladé jeřáby s dozralými i krvavými hroznými jeřabin, pás mlhy při Zdobnici a pobledlá nebesa na východě - takový byl tento srpnový čas a takový se jim ukazoval tento kraj při kladských kopcích.

Ale netroubí někdo za pěchotou, nepřijíždí za ní nový oddíl vojska? Kapitán napřed, deset kroků za ním trubač, který drží hlaholíci polnici vysoko, jako by troubil vzhůru k nebesům, a v zátoku se objevilo koňské spřežení pod sedlem, táhlá píseň nadnáší koňský krok a chlapcům přímí hřbet v sedle, tak se objevil kanonýrský houf. Prapor pěchoty táhne dál k Rokytné, baterie horského dělostřelectva však u nich zůsta-

ne na noc; za půl hodiny se rozjela do stodol i na dvory a proměnila ves ve vojenský tábor. Co vojáci! Přijdou, odtáhnou, týden je pak cítit něco ve vzduchu - a nic. Ráno přede dnem je bylo slyšet s návrší tím směrem k hraničním kopcům, hospodyně jim marně chystala snídani, aby pohostila své nocležníky. Ještě za tmy se rozhlaholila polnice na poplach a do vojáků jako když foukne, baterie tryskem ujíždí za kopec, až koním vlají ocasy a chlapi se třesou v sedlech jako učinění ďáblí - o snídani jako by uřal, ztratili se snad do země nebo se rozplynuli s ranní mlhou: vojáčka nevidět.

Nic naplat, vesnice se zas vrací k svému; jsou otavy a Majda vyběhla na palouk rozházet kupky, má si přispíšit, když ráno prozaháleli. Majda neví, že vojáci zalehli do posic, také se nedívá, co se děje okolo. Tu najednou vzhlédla, jémine, lekla se skoro nahlas, jede sem k ní na koni voják, oči má v mapě a míří rovnou k ní. Než pohleděla, zasyčelo něco nad paloukem na kraji lesa, ach, už je vidí, číhali tam, jsouce příkrčení k smrkům, zatím co ona rozhazovala otavu a teď chystají léčku na zbloudilou dělostřeleckou spojku - družstvo v rojnici po obou stranách stezičky a jezdec jim jede zrovna do náručí, nemají jistě nadarmo nepřátelské odznaky na čepicích. Měla bych na něj křiknout - nejezděte tam! - vždyť ona toho vojáka na koni zná,

vždyť je to ten včerejší trubač, jistě číhají jen na něj! Lekla se o něj doopravdy, ba pocítila závan úzkosti, jako by to bylo doopravdy, jako by to ani nebyly pouze manévry.

Ale nekřikla, semlelo se to najednou před jejíma očima právě na jejich posečeném palouku: z oživlého křoví vyskočili najednou ti s bílými páskami na čepicích, zakouřilo se od hlavní a už se ženou bodákem na jezdce; ten stiskl koně ve slabinách, až poskočil - byl by jim ufoukl, to je rozum! Ale krčil se tam stranou nějaký voják z poloninských Karpat, odkud jej přivlekli na vojnu, a dělostřelcův kůň jede rovnou na něj - ouvé, ouvé, zanaříkal... a přivřel oči, stiskl spoušť a prásk! střelil hlava nehlava. Kůň zděšeně vyskočil, ale při druhém skoku sesedl na zadní a jezdec se jen kmitl ve zduchu, jak rychle byl ze sedla. - Majdě se leknutím až zastavil dech. Dělostřelec už stojí koni u hlavy a je tu najednou ticho, jen kůň řičí, jen kůň ji má v zadní noze, slepý náboj s anilinovou barvou.

»Vodu, vodu,« křičí jezdec a nedívá se, kdo mu poslouží. Přestalo nepřátelství, všichni se starají o poraněného koně. - Majda také skoro nevědouc vyskočila a běží pro vodu, slyšela dělostřelcův hlas v celé jeho naléhavosti a nedovede neposlechnout. Než si pomyslili, byla tu s putnou vody ze studánky; ani nevzpomněla, hodí-li se pro dívku, aby šla docela sama mezi tolik

vojáků; nikdo si jí ostatně ani valně nevšímal, teď jim zněl jen kůň. Omyli Vrance ránu, a když se trochu uklidnila, odvedli ji na jejich dvůr; pojede dnes sotva dál a včerejší trubač ji ve stínu opatruje i hladí - mlč, malá, rána se ti zahojí a budeš zas běhat jako vítr - má oči jen pro ni. Zatím se střílelo okolo samé chalupy, na palouce i před okny i na dvoře, když se tu o svačích střetli jejich včerejší vojáci se žamberskými hraničáry a s mýtskou jízdou z Kujebiny. Před polednem odtroubili a vojáci se ztratili jako se objevili - na dvoře zbyl jen voják s koněm.

Vystřídala se zatím u nich hromada vojenských pánů, zvěrolékař i velitelé, bylo psaní a protokolů, jak už bývá - ale nic naplat, Vranka musí nejméně týden stát.

Přišel starosta za hospodářem:

»Povídám, hospodáři, koně tu chtějí nechat!«

»Slyším, starosto.«

»Může zůstat u tebe?«

»Ať zůstane,« rozhodl nemluvný hospodář.

Odešli pak všichni ze světnice a hospodář jde do maštale. Vranka tam stojí s hlavou u předních kolen a s nohou v obvaze - a vedle ní voják kanonýr.

»Vy zůstanete, vojáku?«

»Zůstanu s koněm,« přisvědčil, »přespím v maštali. Jak u vás říkají?«

»Na hvězdě. Mně Jůva,« řekl krátce hospodář a dívá se na vojáka, aby si ho prohlédl v celé jeho výšce.

»Já se jmenuju, hospodáři, desátník Vinař,« odpovídá voják, aby Jůva věděl, co a jak, zasloužil si poctivě svou desátnickou hodnost; ale nezdá se právě, že nemluvný hospodář slyšel, co mu povídá, a on opakuje tedy znovu své jméno, trochu chlapecky: »Jindra Vinař.«

Majda šla právě pro vodu, zaslechla jméno vojákově a opakuje si v duchu - Jindra Vinař - cítí to jméno na jazyce i v koutcích, které se jí bezděky stahují, jako by stiskla plod, nikdy nepomyslela, kolik šťávy může mítí pouze jméno - dýchlo to na ni jako z otav, když rozhazuje kupy po ránu na louce, až se jí hlava zatočila z té vůně.

Tenkrát si ji desátník po prvé všiml, dřív měl oči jen pro Vranku - a zůstal pak týden v horské vsi Nebeské Rybné, ač jeho baterie se dále brouzdala po kopcích; zastihl tam i začátek měsíce září.

Jůva odešel a on se dívá za Majdou. Nu, Vranko, vrátil se k poraněné a poplácal ji po hřbetě, budeme se sotva zlobit, že jsme nemohli dál! Nepospíchej s tou ošidnou ranou v zadním koleně, nebude nám tu spolu špatně! Neužili jsme dost rachoty, když jsme táhli přes Pustinu i Říč-

ky ke Sněžné a před tím z Deštné přes lesy i přes kopce? Ještě dnes cítím ta divná jména v kyčlích - a nebude snad špatné znamení, že jsme zastavili v Nebeské Rybné, a jsme-li docela Na hvězdě, to je už co říci! A hospodář? Nezdá se skoupý, co na tom, že je nemluva! Popřál koni a popřeje jezdcí - a dceru má, ejchuchu, u sedla mi visí trubka, hned se ohlásíme, jen co se setmí.

»Večeře,« zastínila vtom Majda dveře a jen špitla své slovo; byl by nejraději chytil Vranku okolo krku a zasmál se jí do hřívý, jak se dívka objevila jako na zavolanou, ale voják je pořád při chuti a on si po úzkém komisárku, který mu jistě okoral v torně, představil rozložitý pecen selského chleba s přížehlou kůrkou navrchu.

»Najím se tady, děkuji,« zdráhal se dost okatě, ale Majda se nedala odbýt. Majda stojí a dívá se dolů, ani po očku na něj nevzhlédla. Jemu se seběhly sliny v ústech, jen si představil bochník, ale nepospíchá, dívá se na dívku; chtěl bych přece vědět, jaké máš oči, myslí si, snad se přece podíváš vzhůru, nebudu-li mluvit, ty dívenco z Hvězdy, a chtěl bych toho o tobě vědět víc, kolik je ti let i co nosíš pod čelem - ale co bych pospíchal, nebudu tu jediný den!

»Jak vám říkají?« poddal se své touze, ať aspoň mluví, když se zdráhá k němu vzhlédnout.

»Mně?« zasmála se, ale víc nic, ani slovo.

»Vy mi nepovíte, jak vám říkají?« loudí na ní, ale marnost nad marnost, slovíčka z ní nedostane. Jaká ona je, myslí si se smutkem, jemuž by se jindy zasmál, ale tu se na něj znenadání podívala zpod řas - stejně neviděl nic jen záblesk, jako když se večernice kmitne mezi mraky, jako by si dopřála jen proti vůli toho, čeho se zříkala. Ano, večernice, pořád se tu s tím schází, nejdřív to zvláštní jméno vesnice a pak se octl na Hvězdě a teď tato dívka, která nemá jména...

Odběhla a tu teprv vidí, že se jí za sukněmi skrývala malá sestřička, a od ní se dověděl víc, ačkoliv jí taktak dochází pátý rok; ta ho také odvedla do světnice s roubeným stropem a pobídla ho k večeři, kde mu připravili všecko na stůl.

Večeři tedy sám - všude je práce habaděj, jak bývá o otavách, dovede si domyslit, že jsou v kole od rána do večera! Zítřka si večeři zasloužím, hospodyně, abyste neživili darmošlapy, neprovalím tu přece zbuhdarma týden, předsevzal si, když ho tu nechali u stolu jako pána a sami možná shltnou jen tak něco v běhu.

Včera v noci spal jen na půl oka. Sotva teď položil lžici, jímá ho dřímota. Dnes půjdu na kutě, trubka počká, protáhl se s blahým pocitem nasycení, a také tak učinil; ale při soumraku se

probudil, něco mu nedá spát. Leží tu na palandě a malé okénko na dosah ruky - kdo to vyšel ze stavení na záhrobec? či ruce se bělají tmou? Ach, měl by vstát, věčný hřích takový večer prospat!

»Majdo!« zaznělo zevnitř krátce hospodářovo slovo.

»Co?«

»Domů!«

Nu, neřekne toho mnoho, ale co řekne, to sedí dobře, ani kámen by nemohl dopadnout lépe - a dovede se arci dovtípit, proč ji žene se záhrobec, má vojáka ve stavení, pohlídá radši dcerku, čert nikdy nespí, ani tenkrát, když voják spí jako dřevo... Usmál se, hlava se mu však sama zvrací nazad a on zas usíná, chce se mu tolik spánku a celý týden je před ním!

A byly to krásné dni. Vinař nezapomněl, jak se chytit kosy, jak narovnat fůru lučního sena, i když s ní tady sjížděli po stráni horempádem dolů. Ale Majdě se nepřiblížil ani o krok; kdyby tu snad byl rok, sotva by se o ní dověděl víc, tak se její bytost uzavřela na devatero zámků. Jakou hloubku mlčení nosí při sobě to tiché, plaché děvče z Hvězdy? Co by jí řekl Vinař? Zpívej, směj se, mluv! Ale marnost, utichala, jakmile ucítila, že se na ni dívá, a zmlkávala dřív, než se mohl podívat. Nu, co je mi po ní, pohodil hlavou, pobudu přes neděli a odjedu, ale i to

činil marně, věděl o ní, ať dělal, co dělal, věděl o ní, i když spal, vyzařovala asi nějakou vůni, něco, co nedovedl pojmenovat, její záření prostupovalo vzduch a jímalo ho jako vánek, jehož dech voní tím, co rozkvétá na planinách. A stál mu v zádech čas, každou hodinku se přibližovala chvíle jeho odchodu, mýjela marně jitru, poledne i večerní smrákání i hvězdnatá noc a on se k ní nepřiblížil ani o šířku stěbla.

»Máte nemluvnou dceru, hospodyně,« řekl při práci matce, která si ho brzy oblíbila.

»Majdu myslíte?« směje se selka a zdvíná svál otavy k němu na fůru. »A vidíte, chodila do měšťanky do Rokytnice i se čtvrtým ročníkem - a jedničky odshora dolů -«

»Tak?«

»Musela tam v zimě zůstat, to je dálka! V létě běhej, nač máš nohy! poručil tatík -« vypravovala ochotně a on byl zas v koncích, ač hospodyně má řeči jako vody; málo mu pomáhá tato vnější skutečnost, on toužil rozhrnouti houšť její bytosti, on chtěl dojít k zdroji jejího záření a jejího ticha. Směje se sám sobě, že se musí už ptát mámy místo dcery: ty trdlo, toho ses musel dočkat právě na vojně! Ale ať se směje, ať postává, právě to ho láká, že se před ním tak uzavírá, to tajemství nebo jak by to řekl, to nedostižné, sám se tu mění, a tichne, kdykoliv ji

vidí přeběhnout, bůhví, co v sobě skrývá a čím ho láká tato nemluvná i jasná!

»Dá se tu někde koupat?« ptal se jí jednou na večer, chtěl by se sebe smýti senný prach a bezděčně cítí touhu, aby se osvobodil z této sítě, která ho omotává celého.

»Dá -«

»Kde?«

»V hlubinách -«

»Kde to je?«

»Tam -« ukázala rukou do údolí za ves.

»Vy také?«

»Ne!« zasmála se, jako by kamínků nasypal, a mohlo to znamenati i posměch i přitakání - a on se zarděl až na zádech, to se mu věru nestávalo často. Jak ho mohlo jen napadnout, aby se dívky vyptával, nač se měl zeptati výrostka! Odřekl se těch hlubin, a když se setmělo, navážil vody ze studnice a polil se z putny a dřel své tělo na palouku za stodolou až do červena, chtěl se zbaviti toho zvlášního horka a lil a lil na sebe nové štoudve studniční vody - ví teď v té větrné srpnové tmě, proč se jí bezděky ptal na koupání, chtěl by vniknouti v její myšlenky a slova jsou mdlá pro její plachou bytost. Kdybych ti tak mohl shrnout vlasy s čela, které ti zakrývá jejich houšť, když je sčesáváš až nad obočí, pak bych se snad přiblížil k tomu, co pod ním nosíš!

Jak ji měl ráno potkat po tom večeru. Ačkoliv se bál, že na něm pozná, nač myslil v noci a co viděl v noční tmě, nedovedl přece setřítí své vidění se svého zraku.

Měla být potom neděle.

»Nepůjdete tancovat - - Majdo?« zaprosil a slova ho zřejmě nechtí poslouchati, tak divný i zprahlý je jeho hlas.

»Kam?«

»To já nevím. Jsem tu cizí.«

»Ne.«

»Co ne? Nepůjdete?«

»Ne...«

Hospodář Jůva se postavil na záhrobce a dívá se na ně, neobhlíží-li arci čas, v nich se nevyznáš v jednom ani v druhém, spíš skála se ti otevře. Odchází od ní tedy s marnou lítostí - radši odjedu, a až se budu loučit, snad mi přece podáš ruku a já se tě aspoň na rozloučenou dotknu, tak jsem zeskromněl. Ach, už mám to slovo, toužím se tě aspoň dotknout, proto jsem mluvil o tanci, i v této řeči mě zavedla touha. Co jsem tady, měl jsem ledaco v rukou, byl jsem u nich jako doma a ještě týden, proměnil bych se v chasníka; ale jí jsem se nepřiblížil ani o vlas a nedotkl se ani její ruky - až budu odjíždět, beztoho mi ani ruku nepodá, beztoho se na mne ani nepodívá. Toužil jsem, že ji obejmou aspoň při tanci - představuji si, jak je pod tou skou-

pou zástěrou vysoustruhovaná jako z lipového dřeva, dotkni se jí a rozezní se nejinak než zvon nebo houslová deska.

Vrátil se k sedlu a sňal s něho polnici, sedl si sám na palouk a loudí z ní nejtenší tóny, stříbrně, táhlé zvuky, je to spíš vytí než píseň, nikdy tak nehrál a diví se, jaký žal vychází z kovu. Položil ji vedle sebe a dívá se do kraje, jež teď ozařuje měsíc; můj Bože, vždyť ta krajina je právě jako ona, tišina, kopec, hlubina, musel by tu žít léta, aby tomu přišel na kloub. Vzpomněl si na domov. Měla bys přijít k nám, tam bys uviděla, co je pole, přál bych si, abych ti mohl ukázat rovinu od Vraclavě k Sedleci. Byla tam někdy? Snad by se podivila té planině, kterou rozdělují jen meze, ne kopce, lesy, údolí... Snad proto k němu nedovede vzhlednout, že nosí v sobě tenhle plachý kraj. On? Připadá si tu cizí a nejraději by odjel hned zítra, ačkoliv ví, že se nebude loučit lehce, najednou ho tísní ty stráně, lesy i silnice s jeřáby, všecko, co ho v první dni obloudivo, a Majdina přítomnost ho mučí, cítí ji v povětří, ať dělá, co dělá. Co mu však zbývá? Vranka zařehkala v maštali a on přikládá znovu kov k rtům a loudí z něho tóny jakoby šeptem, tence, výš a výš, a jen stráně vracejí jeho stesk -

Než v neděli po poledni opatřil Vranku, ztratila se Majda jako obláček - ani stín po ní nezbyl

ve vzduchu, do něhož ovesný mandel na polích strásá svůj opuštěný hlas.

»Je hezký čas, hospodáři,« přiloudal se aspoň k Jůvovi na dvoře.

»Je.«

Mnoho řečí nenadělá, pomyslí si zlostně, co se do-
vím, člověče, z takového slůvka, a je dnes neděle,
jediné nedělní odpoledne, které mi tu je dopřáno!

»Majda -« vyslovil určitě a ne bez vzdoru její
jméno, »šla na požehnání, hospodáři?«

Přeložil dřív dýmku do druhého koutku úst; pak
sebral pohozenou klanici a dívá se, zdali není
přeražená; opřel ji s uspokojením o ovinek že-
bříňáku a teprv potom se vrátil k Vinařovi.

»Ne,« řekl na půl úst.

»Ne?«

»My jsme evangelíci, vojáku.«

»Evangelíci?«

»A kůň zdavej, vojáku?«

»Ne!« oplatil mu Vinař: jaký já jsem u vás vo-
ják, či nevidíte mou desátnickou hodnost? Zkus-
te si ji zasloužit u dělostřelectva! Ale ochladil
se u Vranky. Evangelíci! Není to právě to
u Majdy, čemu nemohu přijít na kloub? Ne-
ní to její tajemné, co mně ji oddaluje a co mě
k ní láká? Neodhrnuji clonu, která mně ji za-
krývá? Vždyť je přísná, cudná - a horoucí, chce
se mu dodat, ačkoliv nepoložil ani prst na její
dlaň, tak ho sežehl tento utajený plamen.

A bylo dál nedělní odpoledne. Co může dělat? Jde na zahradu a prospal tam nedělní odpoledne a jeho spánek je tupý, neradostný, hloupý - nejničemnější spánek, jakým lze promarniti nedělní odpoledne. Když na něj dotíralo pod strom slunce, vstal a jde si lehnouti nad maštel do uličky mezi dvě vrstvy sena a spí znovu s tím tupým pocitem v temeni hlavy.

Probudil se najednou až k večeru nejspíše pohledem.

Majda stojí právě před ním. Majda jde asi pro seno a neví, jak překročiti spáče.

»Seno!« pochopil hned, vstal a zapotácel se, tak je rozespálý.

»Pomoh bych vám,« přistoupil k ní, když se ona chystá nabrati náruč sena, ale v poslední chvíli se nechtyl sena, položil svou ruku na její - snad že byl rozespálý, proto dovedl málo ovládati své ruce, a když ji našel, přestala jeho ospalost i jeho váhání. Ať si o mně myslí, co chce, beztoho mi při loučení ani ruku nepodá, ale buď jak buď, dotkl jsem se jí a nikdo mi nesejme ten dotyk s rukou, odnesu ho s sebou, jediné, co mi dá snad proti své vůli, jediné, co vám nemluvným odnesu, ať chcete nebo nechcete - leč její ruka se zachvěla jako lapené ptáče a ustala v práci, jako by na ni sedla větší tíha, a všeka zvláčněla, tak se asi děje s loukou, když na ni padne rosa; chtěl se jen dotknout,

ale setrval - je to jediné, jak se může domluvit s tou mlčenlivou, jediné, jak se přiblížit k tajnosnubnému okvěti její plaché bytosti. Ruce! Představoval si je jako z lipového dřeva jako ji celou a ony jsou zatím tvárné, zachvějí se, stisknu-li, a utichnou, tak nějak utichá šumění lesa pod tou Hvězdou, a přece mu zas připadá, že zní, asi tak, jako znívá deska houslí, když se vedle nich rozehrají varhany, zakletá skupenství tónů se chvějí a otvírají, snad by viděl záři, kdyby bylo tma.

Políbil ji na ústa. Nebrání se, jen dětsky stiskla rty, jako je stiskávala, když marně chtěla říci slovo, které zůstalo na jazyce, až po chvílce povolily, odchlíply se od sebe a polibek zvlhl jako puklou šťavou a voják ucítil její zuby. Co by mi řekl otec, pomyslíla. Marně; připadá sama sobě, jako by zžízňela a teď se konečně dobrala pramene, nikdy neměla tušení, jakou podobu nosívala ve rtech zamčených, nikdy nevěděla, proč okorávají její rty za nocí k ránu, tato rosa je poznamenaná navždycky.

»Měla bys mě ráda, Majdo?« ptá se jí, ale ona přivřela oči a dlouhé, nějak kruté řasy přikryly panenky jejích očí - té hlubiny se nedohlédneš ani při polibku, té hlubiny se nedobereš ani ve chvíli spočinutí, stojí za ní jiný svět než ten, který se vtěluje do slov.

A tu ho jal smutek:

»Zítرا odjíždím... Dnes naposled.. «

»Tatínek...« šeptla.

»Ani se s tebou nerozloučím?«

»Až usnou, snad« zašeptala a odběhla s hrstkou sena, které popadla. -

A desátník Jindra Vinař ráno odjížděl, veda za uzdu uzdravenou Vranku. Ohlížel se k té chalupě Na hvězdě, ale marně, i dívá se znovu a vidí ne Majdu, která se před ním skryla - jako ta večernice, místo ní vidí jen horský kraj po otavách, halí se do mlh, přichází něco teskného... bude podzim.

2

Dvakrát jí potom psal, ale neodpověděla ani slůvkem. Dostala jeho psaní? Nezadržel je hospodář Jůva? Myslíval si, že by se měl do Rybné vypravit a mluvit s ní přímo, ale odešel na podzim z vojny jako četař; vzpomínával-li na ni přece, činil tak se zmámenou snivostí - nebudu psát, jednou k vám přijedu a z čista jasna se objevím na dvoře, myslíval si, sám však nevěděl, dojde-li k tomu. Ale ona ho před jarem vyhledala sama, doptala se v posádce na jeho adresu a došla se svým uzlíčkem až na tu planinu u Sedlce, na kterou on tenkrát vzpomínal v jejím domově.

Chtěla se s ním dohovorit o samotě. Dohonil ji nějaký chlapec před vsí, když tam chvíli bezradně otálela, i vzkázala mu po něm:

»Znáš desátníka Vinaře?« zeptala se.

»Ne -« podíval se hoch, »myslíte Jindru Vinaře z baráku?«

»Vrátil se letos z vojny -« polo přikývla a polo se zeptala a zůstala zatím na mezi se svým uzlíčkem, který nemá daleko do žebráckého raněčku, i se změněným tělem, jež nemohlo zapírat jednu zářijovou noc. Lekla se teď své podoby, kterou si uvědomila, ač právě o ní s ním chtěla mluvit, přičísala si rukou vlasy a opřela se o kmen letité jabloně, ale když na ni hmátla, zazdála se jí slizká a mrtvolná ve svém rozplihlém vápně od podzimu. S nějakým váháním usedla tedy na holou zemi; držela se sotva na nohou a cestou kolikrát zvracela - i schoulila se nyní do klubka a svým zrousnělým šatem zahalila tělo: do takové podoby přivedla tato trudná cesta Majdu kajícnici.

Čeká a dívá se ze svého ponížení na neznámý rovinatý kraj okolo. Nechce myslet na to, co bude v nejbližších hodinách, nechce se dohadovat, zdali přijde a co jí řekne na uvítanou, až ji tu tak znenadáni uvidí, a ulpívá tedy očima na krajině, kterou si snad nevědouc zvolila za svůj příští domov jedné zářijové noci, a podivila se nejdřív planině od Vraclavě k Sedlci. Topoly se tam za

Sedlíci ohnuly po směru větrů, štihlé stromy s větvemi přisedlými ke kmeni se zvažly maličko k zemi, ač jejich růst zůstává při tom přímý, neboť není přímějšího růstu nad ten, který žhne v topolovém semeni. I já se takhle zakláním při chůzi, napadlo unavenou Majdu, kterou bolí v kříži od břemene, a uviděla svůj předobraz v jejich vychýleném růstu, i mne ohýbá tlak jako je ohnulo vanutí větrů od návětrné strany, připodobnila jsem se téhle krajině dřív, než se stala mým domovem (stane-li se jím vůbec někdy). Vidí její pole, hroudy na nich, ves před sebou, krutý porost jabloňových vlků i planého slívovčí na řídkých mezích, místo jeřábů jabloně u silnice, přitlačené větvemi k hlíně souvratí - a chce se jí do pláče, že jí její kající cesta dovlekla až v tuto sirou zemi: ale zdroje jejích slz dávno vysušila hrůza proplakané tmy noční.

Jedna Majdina cesta skončila tímto viděním na pusté meze před vsí, kde ji našel po chvilce Jindra. Nepočala se jím však také druhá, která ji snad jednou přinutí, aby s životem popleněným odcházela zpátky, vlekouc robátko za zmodralou ruku? A nebude její cesta těžší, semkne-li místo útěku mlčenlivé rty a přinutí se, aby setrvala? Snad i to uviděla, než přišel její dělostřelec, snad v té krátké půlhodině nahlédla do hlubin celého svého života. Ale Jindra přišel a ujal se jí a vzal si ji co nejrychleji za svou ženu,

ten nejmladší Vinař nerostl nadarmo přímo! Také otec Jůva se smířil, že musí strojit svatbu, ba dal se od ní přemluvit, aby přestoupila na ženichovu víru, tolik se mu zželelo jejího bezeslovného pláče.

Stala se jeho ženou, brzy, brzičko.

Učila se s ním teprv nyní mluvit. A milovala ho, milovala ho víc než sebe a víc než děťátko, jehož prvním pohybům naslouchala s hrůzou i s úžasem. Ale viděla v něm i teď přestrojeného desátníka, také on míval asi jiné plány a jiná předsevzetí. Když Majda přivře oči, domyslí se i nyní vyleštěných bot s pyšnými holinkami i barevných kalhot pod napjatou bluzou. Ještě dnes skočí Jindra na žebříňák a rozkročí se tu jako jezdec, který svírával Vrančinu uzdu - a zatím drží jen kravskou oprat, Bůh s tebou, Vinaři, jímá mě závrať nad tím, kam nás zavedlo loňské září. Ani mu snad jednou nebudu mít za zlé, až se splní to, co uviděla pod tou jabloní, když na něj před vsí čekala. Nic se zatím neděje a já jsem s tebou šlastra, můj Jindro, a přece vím, že to jednou začne - ani bych ti nedovedla říci co, život se zdráhává slovům a já se jim těžko učím. -

Aby Majda nevěděla, koupil si Jindra v městě nejkrásnější trubku, jakou mohl vůbec sehnati; byla to také první útrata z věna, které jim Jůva vyplatil. Narodil se jí právě synáček, i nevěděla

o ní kolik dní. A kdyby neměla dítě, bývala by potom často v baráku sama s vetchou výměnkářkou: chodíval hrát s kapelou a brzy proslul se svou křídlovkou široko daleko, i dívky na něm mohly nechat oči, když vyhrával sólo - byly byste ho měly vidět, nejraději by jim řekla Majda, když doslechla o jeho sólech, jak tenkrát přijel do Nebeské Rybné a troubil před baterií na Vrance, to byste na něm teprve nechaly oči!

A bylo zas září; šla s ním po první mezi lidi a synáčka nechala bábě. Jindra ji pozval na slavnost v Řepníku, kde hraje s kapelou. Bývali málo spolu sami, jde s ním ráda a drží se ho za loket a hlavou se chvílemi otře o jeho kabát, cítí pak dlouho ten dotek na svém čele, o němž neví, že je zvrásněla kolmá a sotva znatelná rýha, a cítí znamení noci na rtech a bluzička kryje tělo, poznamenané jeho milováním, je zas jako dívka, ač podzim neutají čnělky, která v jedné noci naplnila vděčnou hrůzou její oči, vyvrácené v tmou. Tak s ním jde za nedělního odpoledne, ani mnoho nemluví, tato zamlklost zůstala i ženě, šla by s ním raději daleko, daleko, zasnila se po jeho boku, snad k těm lesům na obzoru, tam je můj domov, ty Vinaři, chodím tu s tebou mezi poli a nikdy mi nebude domovem tvůj svět!

Ale byla slavnost a ona zůstala sama mezi zástupy. Vidí průvod, poslouchá řeči i koncert;

pak si stoupla takhle pod strom a z dálky se dívá na Jindru. Nezná tu vlastně nikoho, a když uviděla někoho ze svých letmých známých, radši se vyhnula, aby s nimi nemusela mluvit. Odstraní jí víc a víc a ona jim ustupuje a sama se nikam netlačí, povystoupne leda na špičky, aby uviděla jeho smělou kšticí, vždyť Jindra je vysoký a křídlovka nadto zdvívá jeho přímou hlavu; je tu v hustém lidském houfci vlastně víc v samotě než v nejhlušším lese.

I dnes je září - co se všechno obrátilo za ten rok! Litovala někdy svého loňského oblouzení? Lituj nelituj, stala se jeho ženou a miluje ho, povila mu robátko a dala by za ně duši. Ale stála bych tu dnes, kdyby nebylo loňského zářijového oblouzení? Vzpomněl by si na mne, scházela bych jeho myslí, o níž nyní vím, jak bývá lehkomyšlná, neodpovědná, jak se vyhýbá starostem? Snad jsem se měla přece tenkrát jen dívat, mohl tu být dnes sám se svým mládím, ledacos se mu zadírá za nehty, i ten synek přišel příliš záhy, mohl ještě sedmero let počkat!

Teď ho vidí z dálky před sebou a dívá se na něj, jako by ani nebyl její muž; sedí na tribuně a ona vidí, jak se naklonil dolů k nějaké dívčí hlavě, ach, ona zná lesk jeho očí, třeba se tenkrát domníval, že k němu ani nevzhlédla, že ho neviděla; dívá se dolů a dívenka se zardívá (snad

ji objal dřív než mne), já jsem ledačemus porozuměla, co ještě před pouhým rokem přede mnou bylo uzavřeno.

Rozhlédl se okolo ještě zmámenýma očima a setkal se s jejím pohledem. Jeho rozjásané oční panenky, široce rozevřené tímto jeho světem, se najednou úží, najednou chladnou, jako by se dotkly něčeho, co ruší jejich žár - Jindro, nikdy bych nad kolébkou neviděla tuto změnu, nikdy bych nenahlédla do tvého nitra, jako jsem je uviděla teď zúženými štěrbinami očí. Co jsem si odnesla z domova, že ti zůstávám cizí? Já vím, tenkrát o těch senách jsem tě zvábila, ale kdybych byla za svobodna přišla na takovou vaši slavnost jako dnes, myslíš, že by sis mě všiml? Vidíš, stála bych tu jako stojím teď - někde stranou vaši slavnosti, která v kruzích širších a širších krouží okolo kostela, až z něho nezbývá než zvon umíráček, nutila bych se k úsměvu a tvář by mi stejně zrcadlila stesk, mohl jsi mě nalézt jedině u nás na Hvězdě a tys mě tam našel, věřím, že to byla vůle, přinutila jsem se, abych uvěřila, že to u tebe nebyla jen náhoda a letmé dobrodružství z jednoho vojenského cvičení.

Jsem šťastna? Neptám se, ač vím, že bych přisvědčila, kdyby ses mne ty ptal; podíváš se na mne a tvé polibky ožívají na mém těle, milence, ale oči se ti úží chladem, když se sejdou s mýma - užovčí, užovčí oči se teď na mne podívaly

z jasu k hlubinám, už tě neváším tolik těmi svými rty, které místo smíchu na vaši slavnosti nacházejí proti mé vůli trpký stisk, vidíš, já jej sama cítím a sama o něm vím, ač nenahlížím do zrcadla ani do hlubin. - Majda předstírá, že se nedívá na Jindru (neřekla by nikdy »na svého muže«), a přiklonila hlavu k zemi, a když ji zvedla, podívala se schválně víc vzhůru, aby nepoznal, že ho zas očima hledá - a uviděla tam nevědouc jejich kostel ve vši vznostnosti, jakou má stavba chrámová mezi světskými příbytky jejich světského života; zamrazilo ji z této změny, zachvěla se nad výšinami, kam dohlédla hledajíc jeho oči. Přiklekla s ním k jeho oltáři při svatbě a on jí přece nedal žádné jistoty, když se své zřekla, protože sám se v duchu své víry zřiká, proč tedy mne nutil? Ze slabosti... a já se tu ploužím s pozemským údělem a můj čas je hluchý, můj čas nenachází výšin, které se mi teď připomněly samy.

Vidíš, chtěla jsem vzhlédnout k tobě a zatím se dovídám, že sláva jiných výšin vlaje nade mnou, ač vy k nim jste hluší i slepí ve svých polích. I strom, jemuž jsou přece prisouzeny výšky, hrbí se tu k zemi, u nás, u nás růstává k nebesům, nosím s sebou pořád to vidění, které jsem uviděla tenkrát při první cestě sem na té pusté mezi předjarní, když jsem na tebe čekala. Je jí najednou dobře v té samotě. Její život není

obsažen pouze v něm, toto věčné zrno má v sobě i jiný růst, jehož kořeny dávají mu dozrát pro jinou žatvu. Mučí se, že se jí vzdálil, a přece dostoupila oblasti, v níž muka se stávají slastí, v níž rány smrtelného těla žhnou vítězstvím z krvavé žertvy obětní. Odcizila se jejich slavnosti, jejich řečem, zatoužila po domově, kterému se vzdálila vdavkami i myslí. Ale tu si vzpomněla na synka.

„Dítě! vyřkla skoro nahlas, tak ji protkl tento šíp, vížící ji dvojnásob k této zemi. Jak jsem je mohla nechat doma, jak jsem od něho mohla odejít! Co kdyby se mu něco stalo? Nepláče doma z hladu? Nevztahuje marně ruku po mém prsu? Co si s ním bába počne, teď potřebuje jen mne - Vinař slíbil, že ji dovede s večerem domů, pozvali ho na výpomoc a obejdou se bez něho hodinu dvě, a jistě by se obešli snadno, ale on nevypadá, že mu ona schází. Buď si tu tedy sám, Majda zatím doběhne k děťátku. Jdu-li ráda sama? Měl bys vědět, že bych ráda šla s tebou, vždyť se stmívá a já se vlastně bojím v těchto rovinách s úvozy, které vedou bůhvíkam, ale stisknu rty a poběžím, nebudu ti připomínat tvůj slib.

I vytratila se ze zahrady, nikdo si jí ani nevšiml.

Domnívala se však, že se vyzná víc v jeho kraji; došla roklemi pod Domoradice a byla v koncích,

nevěděla kudy kam, musí se chtěj nechtěj zeptat na cestu.

»Ještě ve vsi se dejte k půlnoci polní cestou vzhůru,« poradil jí ochotně dědek od hus a ona jde tedy do vsi a hledá rozcestí. Když je našla, neví zas kudy kam, ale človíčka nevidět nikde, všichni odešli na slavnost, na jejich slavnost, která z nich vyhlazuje žízeň po slavnostech ducha. Chytila se tedy té dědkovy půlnoci a hledá světové strany, dívá se po obzoru i vzhlíží k obloze, až konečně uviděla hory. Také se zatím nachýlilo k večeru, nebe se zatáhlo, ač nevypadá, že by měla hned spadnout tma. Půjdu k půlnoci, řekla si odevzdaně, chce přijmout trpně svůj úděl, on beztoho ještě ani neví, že jsem odešla a že tu teď bloudím - ne, nemysli, že budu plakat, mám-li slzy v očích, sama nevím, přináší-li jejich palčivost žal nebo plesání. Nechává se vést cestou, kterou si ve vsi vybrala, a nachází uspokojení ve své trpnosti, ač se tu cítí opuštěná a dvojnásob cizí. Cesta se zdvíhá i klesá, chvílemi se skoro ztrácí, kolikero cest se zas rozchází sem i tam a ona se pořád neblíží k domovu. Co má dělat? Nebo se má dát vést cestami bludnými a nacházet uspokojení v cizotě, která na ni padá? Otrásla se, jako by se chtěla zbaviti své trpnosti, rozhlíží se kolem dokola, leč marně, nepoznává kraj před sebou ani za svými zády. Neměla bych se vrátit? Nezabloudila jsem? Jdu

vůbec k půlnoci? Ale proč mám hledat pravou cestu, je-li jemu jedno, jsem-li tam s ním čili nic, proč mám hledat cestu k domovu, když bloudím nacházím jinou cestu!

Ale čeká tě dítě, řekla si v duchu tvrdě, jako by mluvila k cizí. Měla jsem jít k půlnoci, kde je tedy západ a kde sever? Odosobnila se od své starosti i od svého smutku, ježž cítí jako stálý stín svého trpkého rozjímání, a dívá se, kde jsou světové strany: doma nosila vědomí stran v sobě a dovedla je určití, ať byla jakákoli mlha nebo nečas, doma dovedla vždycky ukázat, kde vychází slunce, kde zapadá i kam se kladou polední stíny.

Zastavuje se na návrší, které se jen mírně zvedá nad proláklinu v polích, rozhlíží se okolo a jako školačka určuje západ podle slunce, které teď vysvitlo z navečerních červánků, než zapadne docela, a podle západu se dívá k jihu i k východu. Mluví-li slunce pravdu, jde nikoli k severu, ale k poledni; podivila se této skutečnosti takřka hmatatelné a nemůže jí uvěřiti. Doma nejvyšší hřbety stály k půlnoci - kam se země svažovala a kam odtékaly vody, tam byla polední strana. I sem vyhlížejí vzdálené kopce a ona se vypravila k nim, hledajíc cestu, a obrátila se zády k Sedlci, kde je domov jejího muže.

Pocítila najednou únavu a usedla na mez. Ví už, že bloudí, přinutila se věřiti. že západ je tam,

kde slunce zapadá a barví nebesa do červánků, rozumem i svými znalostmi ze školy určila půlnoc i polední stranu, ale sama u sebe v nejnítěrnějších pupencích představ nevěří této skutečnosti, kterou takřka ohmatala smysly. Cítí se tu ještě víc sama než před chvílí, cítí se cizí, opuštěná, lehá na ni smutek a níží její ramena, na nichž ještě žhnou jeho noční polibky, tak poznává, jak marně tu bude hledat domov, jak navždycky nosí kříž stran svého kraje v sobě i jeho větrnou růžici, nevyhladí je ani vůle, ani muž, ani dítě: bude tu žít s nimi, bude milovat, rodit, trpět, sténat i smát se, ale bude se vnitřním zrakem vraceti k svému východu, až bude hledat, kdy z noci vzejde den, severku bude vyhlížet na jižní polokouli, až se naučí za svým vojákem chodit do hospod, aby ho odvedla zmoženého domů, nemohouc uvěřiti ani jeho blábolení ani jitrnímu zbarvení nebes, tento kříž stran, tato větrná růžice domova ji pronikly hlouběji než proniká bolest nebo řídká radost, magnetka její bytosti bude mít stále směr svého pólu, který ona dostala v úděl, vychýlí se vždycky k hlubinám, které nepomíjejí převraty ani změnou, a ona bude jimi řízena proti své vůli jako křížení rafíí soukolím vnitřku.